

THEN 1-NA: ZIRLÂI TLÂNGPUI THLÎRNA

Tûn kê zirlâi thupui, “Chawlhna Famkim” tih hian he leia kan chawlhna hi chu tûn dam chhûng atân chauh a ni tih a kêwk a. Vawiinah hian Krista-ah kan châwl a, mahse kan chawlhna chu tawrhna, lungngaihna leh dam lohna khawvêl lak aţang chauhin a ni thung. Chatuan chawlhnaa kan luh hun tûr nî chu a lo thleng dâwn a. Chutih hunah chuan kan thilung tihrehawmtu zawng zawngte hi a kiang tawh ang. Natna, chhiatna leh thihnate hi kumkhua atân a bo hlen tawh dâwn a ni.

Isua chu Patmos Thliarkâra tâng mêk, tirkkoh tar tawh tak Johana hnênah a rawn inlâr a. Hê Kristâ inlârna hian Johana kha huaisenna leh beiseina a pe ta a ni. Hêng Kristâ inpuannahte hian Johana chu Kristian kohhran chanchin kal tawh leh kal mêkte bâkah, lei chanchin hun tâwp dâwn hnaih tak taka thil thleng tûr mak tak takte chu hmuhtîr a ni a. Thupuan lehkhabu hi Lei Thar leh Vên Thar chanchin ziahna nêna kêr niin, chutih hunah chuan Pathian chawlhna famkimah chuan kan lût tawh ang.

Mahse, chu chawlhna famkima kan luh hmâ chuan Isua lo kal lehna a hnaih tawhzia tilangtu chhinchhiahna hrang hrang a lo lang dâwn a. *Matthaia 24*-ah hian tâwpna huna thil thleng tûr, ropui taka Isua a lo kal leh hmâ nasa lehzuala lo lang tûrte chu târ lan a ni. Hmâsâng atâ tawh thlahtubulte leh zâwlneite kêr LALPA lo kal lehna hi Kristan a lo tiam tawh “chawlhna famkim” chu chang sî lovin an lo thlîr thîn a. Chumi hun lo thleng tûr chu nghâkhlel tak chungin an thî a; mahse beisei nei reng chungin an thi thung. *Thupuan 14:6–12*-ah hian vântirkkoh pathumten thuchah an puan thû kan hmû a, hêng an thuchahte hi Krista lo kal lehna atâna khawvêl lo inbuatsaihtîrtu tûr ni hnuhnung thuchahte a ni. Sual leh thâ indona chuan khawvêl pum hi a huâp vek

avângin, Krista pawhin a lo kal lehna atâna “lo inpeih” tûr leh, chumi hun chu “lo ngaihven” tûrin min sâwm a; a chatuan chawlhnaah chuan lût ngei se min duh êm êm a ni.

THEN 2-NA: ZIR ZÂUNA

Johana hian *Thupuan* bû-a kan hmuh inlârnate hi Patmos Thliarkâra a awm lâia a dawn a ni tih min hrilh a. Patmos chu Turkey leh Greece ram inkâra awm Aegean Sea thliarkâr tê tak tê, a thui zâwng pawh mêl kua vêl chauh a ni. Johana-te hun lâi khân lung khawkrawk tak tak awmna hmun niin, Rom-ho khân an mi mante tântîr nân an hmang thîn a. Lungalhthei lâi chhuaktûte pawh tlêm azâwng chu an awm vê âwm e.

Johana hi *Thupuan* bû-a inlârnate a hmuh lâi hian putar, kum 90 râl kêi tawh a ni a. A hmangaih êm êm Zirtîrtu tâna rawngbâwlin a hun thâ zawng zawng a hmang ral thak a ni. Patmos Thliarkâra tântîr a nih hmâ hian Efesi kuaah a khawsa thîn a. Tûnah erawh a chhûngte leh thian thâte laka hla takah a awm ta. A taksa a bawrhsâwm tawhin, hê thliarkâr hi damin a chhuahsan leh pawh a rinawm tawh lo hial a ni. Nimahsela, ropui leh mak tak maiin a hnênah Pathian mîte chhun êng a, fuih phûrtu tûr Pathian thutak chu Isuan a rawn puâng ta a. Hêng ni nhuhnûnga chêngte tâna thu dikte hian, Isuâ lo kal lehna atâna Pathian mîte lo buatsaihtu tûr, hê khawvêla thil lo la thleng mai tûrte chu a puang chhuak a ni.

A châng chuan kan nuna fiahna hâutak ber ber kan tawh lâi tak hian, Pathian chuan Chiang lehzualin kan hnênah thû a rawn sawi thîn a. Mal ngawih ngawih leh beidawng taka kan awm lâi hian Isua chuan Johana a zuk tlawh ang chiah khân, min rawn tlawh thîn a, a awmpuina ropui tak chu mi chantîr thîn.

Thupuan bû hi mihringte chanchina lo che thîn Isua chanchin ziahna a ni a. Ani chu vâna a lal thutthlêngah khian thû tawp ringawt lovin, hê leia mihringte nunah hian a rawn inhmang thîn a. Kan rilru nat châng, hah châng leh beidawn êm êm chângte hian min rawn hnêm thîn a ni. A zirtîr Johana hnêna thu sawi tûra a lo chhuk tum pawh khân, Patmos Thliarkâr khawkrawk tak leh kawlh vul mai chu a ropuinain a chhun êng a. Pathianin min rawn zawn hmuh phâk loha pilril leh hlâah hian kan awm thei ngâi lo vang. Kan awmna hmun apiangah min zawng hmu zêl dâwn a ni. *Thupuan* bû hi beiseinain a khat a. A Thlarau Thianghlim hmanga kan hnêna awma chu min rawn hruai hâwnng tûrin, a ropuina nêna a lo kal têt tawh. Chuvângin, Johana paw'n, “Ngâi teh u, ani chu chhûmte nêna chuan a lo kal dâwn e; mit tinrêngin an hmu vek ang” (*Thup. 1:7*) tiin a lo sawi rêng a ni.

Isua lo kal lehna chhinchhiahnate

Isuan a zirtîrte kha hmêlma sipaiten Jerusalem an huâl a, an tihchhiat hun tûr a hrilh a (*Luka 21:20*). Chu chu A.D. 70-a Rome sipai hotu, Titus-an Israel ram a rûn khân lo thlengin, Jerusalem pawh rei tak chhûng a huâl a nih kha. Juda-te chanchin ziaktu Jesephus-a chuan hemi tuma thil thleng râpthlâk tak chanchin hi a lo sawi a. Puitling ril tîm tawngkhawng tawhte chu “chhangthâwp tlang te tak tê inchuhin an insual a; naupangte chuan an nûte kâa châw nâwi awm chu an kawm chhuak baw a. An ûnau pianpuite ngêi ngêi pawh an inkhawngaih tawn thei tawh lo. Vaimîm kâwm khat lek pawh rangkachak âiin a hlu zâwk a ni.”— “The Destruction of Jerusalem,” trans. D. J. Muehlenbruch (St. Louis, MO: Concordia Publishing House, 1922).

Hetia Jerusalem huâl beh a nih chhûng hian nû leh pa thenkhat, an fa thî-te ruâng chhûma ei ta mai tâwk pawh an awm a ni âwm e. Heti hian Josephus-a chuan a sawi

chhonzawm a: “An ril a t̄am hlawm êm avângin t̄henkhat chuan lei d̄urte an ei a; t̄henkhatin an sakawr k̄awngdamte an ei a, t̄henkhatin an ph̄awa savun an belte chu khawkin an ei a; t̄henkhat dang chuan ran ch̄aw at̄ana an hman t̄hin hnim rote pawh an ei hial bawk.” Rome sipaiten Jerusalem an beih dân hi a r̄apthl̄akin thil an tichhe hneh hl̄e mai a. Hetia mipuite suata an ch̄et m̄ek lâi hian k̄ang mei a lo chhuak bawk a, chu chuan mi tam tak a k̄ang hlum bawk a ni.

Kum 1970 chho v̄el khân thil hlui lâi chhuaka zir t̄hin m̄ite chuan A.D. 70-a Rome sipaiin Jerusalem an hual lâi v̄ela k̄ang chhe ta mi lian tak chh̄ungkaw in pakhat an hmu chhuak a. H̄e in k̄ang b̄ang an hmuh chhuah hian khami t̄uma meiâl̄h nasatzia leh Rome sipaiten Jerusalem an sūasam nasatzia a tilang chiang hl̄e a ni.

Zirt̄irte Zawhna Chu

Hetianga chhiatna lo thlen t̄ur th̄u Isuan a zirt̄irte hn̄ena a sawi hian, a zirt̄irte kha chuan chutiang khawpa chhiatna nasa chu khawv̄el tâwp hunah chauh lo thleng thei t̄ur niin an ring a. Chuv̄ang tak chuan, “Ch̄ungte chu eng tikah nge a lo thlen ang? I lo kal lehna leh khawv̄el tâwpna chhinchhiahna chu eng nge ni ang?” (*Mat. 23:3, NKJV*) tiin an z̄awt r̄eng a nih kha.

Zirt̄irte hian zawhna pahnih, inang lo an z̄awt a. An zawhna hmasa z̄awk, “Ch̄ungte chu eng tikah nge a lo thlen ang?” tih hian Jerusalem tl̄ukna leh tempul tichhiatna a awm hun t̄ur a k̄awk a. An zawhna hn̄unng z̄awk chu, “I lo kal lehna leh khawv̄el tâwpna chhinchhiahna chu eng nge ni ang?” tih a ni v̄e thung. Isua chh̄anna *Matthaia 24*-ah kan hmuhah hian h̄eng thil thleng pahnihte hi Isua khân a k̄ai kawp a ni tih kan hria a. A.D. 70-a Jerusalem tihchhiat vek a nih hm̄a lawka thil lo thleng t̄urte chu a sawi a. Ch̄ungte

chu a lo kal leh hmâ lawka thil lo thleng tûrte hriat thiamtîrtu a ni dâwn a ni. *Matthaia 24*-ah hian a lo kal leh hmâ lawka thil thleng tûr chhinchiahna eng eng emaw Isuan a sawi a. Hêng chhinchhiahnate hian a lo kal lehna chu a hnâi tawh tak zet a ni tih an puâng dâwn a ni.

Chhandamtu hian a lo kal leh nî tûr min hrih lo va; chutih rual chuan a lo kal lehna chu a hnâi tawh a ni tih kan hriat theihna tûrin chhinchhiahna chi hrang hrang min pe thung. Ni hnuhnung chungchâng a sawina sermon hian thil palí a huâm a, chûngte chu:

- 1) Sâkhaw lama thil thleng tûr te,
- 2) Ram hrang leh ram hrang inkâra thil thleng tûr te,
- 3) Leilunga thil thleng tûr te,
- 4) Khawtlâng nuna thil thleng tûrte.

A awmzia chu, thlarau lama harh tharna a thleng ang a, khawvêl pum huap indonate a awm ang a, tâm a tlâ ang a, leilungah chhياتna chi hrang hrang a lo thleng zut zut ang a, hrîte a lêng ang a, sualna a pung ang a, tharum thawhna a hluâr deuh deuh ang a, mihring nun hrim hrim hi a chhe telh telh ang a; a tâwp berah chuan khawvêl pumah hian chanchin t̄ha hrih chhuah vek a ni ang.

Matthaia 24-ah hian Kristâ lo kal lehna chu a hnâi tawh a ni tih chhinchhiahte kan hmû a; *Thupuan 14* hi a lo kal lehna atâna lo inpeih tûra sâwmna hmanhmawh thlâk tak a ni.

Thupuan Bû-a Kan Hmuh Ni Hnuhnûng Thuchah Chu

Thupuan 14-ah hian vântirhkoh pathum thuchahte chu hnam tin, chi tin leh t̄awng tinte hnênah puan darh niin, mîte chu Kristâ lo kal lehna lo thleng mai tûr atâna lo inbuatsaih tûrin hrih an ni a. Hê thuchah hi leia awm zawng zawngte tâna Pathian khawngaihna mak ropui êm êm, “chatuana chanchin t̄hâ” chu a ni. Pathian thu âwiha nun

hmang tûra sâwmna a ni a, rorêlna chu a lo thlen tâk avângin, kan thil tih eng kimah Pathian chu châwimâwi tûr kan ni. Mi tam zâwkin mihringte hi ‘zâwng aṭanga lo insiam danglam chho zêl kan ni’ tih (evolution theory) an rin ṭhup tawhna huna chêngte hnêna Siamtu chu chibai bûk tûra sâwmna a ni a. Tâwpna huna beiseina thuchah a ni. Rorêlnaah chuan kan tân Isua a ding ang a, kan nun fel lo tak âiah hian a nun fel tak chu a târ lang ang. Heti hian tirhkoh Johana chuan a lo sawi a: “Mi tû pawhin thil a tihsual chuan, Pâ hnêna min sawipuitu Isua Krista, mi fel chu kan nei e” (1 Joh. 2:1) tiin. Pathian rorêlna hnuhnung ber hi a dikin a fel dâwn hlê a. Chuvângin, Krista pawhin a hnêna an nun hlântûte leh a nun leh an tâna a thihna rinaa pawmtûte chauh a dîlsak thei ang.

LALPA-ah Chuan Lâwm Reng Rawh U.

Tirhkoh Paula chuan Rome khawpuia tântîr a nih lâi khân, Filipi khuua ringtu awmte fuihna tûr lekhathawn a ziak a. Chuvângin, Bible zirna lama mi thiam ṭhenkhat chuan *Filipi* bû hi “lâwmna lekhathawn” tiin an sawi ṭhîn rêng a ni. Hê lekhathawn tâwi tê, bung lí lekah hian Paula hian “lâwm” tih thumal a hmang tam khawp mai a. Bung 1-na thupui chu “Fiahna Tawh Lâia Lâwmna” tih a ni a. Bung 2-na thupui chu “Inngaihlâwnaa Lâwmna” tih a ni a, bung 3-na thupui chu “Inpêknaa Lâwmna” tih a ni a, bung 4-na thupui chu “Lâwmna Chunga Lâwmna” tih a ni bawk.

Paula hian Kristaa lâwm taka awm dân a thiam tawh a, a chhan pawh Kristaa chawlh dân a hriat tawh vâng a ni. Krista chuan eng anga dinhmun harsaah pawh a rawn tichak zêl ang a, a mamawhte chu a pe zêl dâwn tih a hria a (*Filipi 4:13, 19*). “Vân khua leh tui” a ni tawh tih a hriat chian êm avângin, eng tik nî-ah emaw chuan Kristan “kan tlâwm lâi taksa hi amâ taksa ropui anga awm tûrin a siam ṭha dâwn a

ni” tih a ring nghet tlat mai a ni (*Filipi 3:20, 21*). Chhandamtu Isua Krista lo kal hun tûr chu nghâkhlel takin a thlîr a. Kristan amah a ngaihsakzia a hriat avang leh, Kristâ chatuan ruahman chu a lo thleng famkim ngei dâwn a ni tih a rin tlat avângin “LALPA-ah chuan a lâwm reng” (*Filipi 4:4*) thei a ni . A ãawngkam pakhat, “LALPA chu a hnâi e” tih thû hian “Pathian thlamuânna, rilrû rêng rênga hriat sên loh” (*Filipi 4:5, 7*) chu a neihtîr a. Paula ang bawk hian, keini pawhin Kristan min ãanpui theih loh eng thil harsa mah kan tâwk dâwn lo va ni tih hriain, lâwmthu kan sawi thîn tûr a ni. Ani chuan beiseina thar min pe thînin, chatuan chatuan atân chawlhna famkim chu min chantîr ngei ang.

THEN 3-NA: NUNA BEL TÛR

Hun eng emaw ti liam ta khân nu pakhat chuan a chanchin lungchhiathlâk tak mai heti hian a sawi a. A fapa kum riat mî chu thisen natna danglam tak avângin a thi dâwn a. Mîte chu a lo dam chhuah leh theih nân an ãawngtâi nasa hlê mai. Mak tak maia damna a lo chan nawlh theih nân Pathian an kar sup sup mai a. Mahse, naupang lah chu a ni têlin a hniam zêl bawk sî. A thih dâwn hnaih tak takah chuan a nû chu chu a kiangah thû-in a kut a vuan a, a lû a chûlsak reng bawk a. Dârkâr tam a daih tawh dâwn lo a ni tih a chian hnû chuan a pawm tho va, chair-ah thutpuiin vânram ngaih hlâ a sak-sak ta a ni. A thih hnû hian a nû chuan a thiante hnênah, “Ka thinlung hi na nawn awn awn tho mah se, Pathian chuan ‘rilru rêng rênga hriat sên loh thlamuânna’ chu min pê a ni” tiin a hirih a. A thianten ‘rilru rêng rênga hriat sên loh thlamuânna chu eng ang thlamuânna nge maw ni le?’ tia an zawhna chu heti hian a chhâng a: “I hriat thiam loh hunah pawh Kristâ hmangaihna leh ngaihsaknaah chuan thlamuâng takin i châwl thei tho a ni” tiin.

Tùn kuartar zirlâi chu kan lo zir zo ta a. I nunah khân eng ang harsatna pawh lo thleng mah se, Isua chuan “rilru rêng rênga hriat sên loh thlamuânna” chu pêk a châk êm êm che a. Ani chu vawiinah leh naktûkah leh kumkhua pawhin i tân a awm reng a. A ruahmanna chu i lo suangtuah thin âi pawh khân a ropui daih zâwk a ni. Isuan “A tâwp thlenga tuâr peih apiang chu chhandam an ni ang” (*Marka 13:13*) a tih kha hre reng la. I nuna chonaa chi hrang hrang lo langte chu hmu thiam tûrin a chakna chu ring la, thlamuâng takin awm ang che.